

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Харківський національний автомобільно-дорожній університет

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

заступник ректора ХНАДУ

професор _____ Гладкий І.П.

“ ___ ” _____ 20__ року

ПРОГРАМА

навчальної дисципліни Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків
(назва навчальної дисципліни згідно навчального плану)

підготовки бакалавр
(назва освітньо-кваліфікаційного рівня)

галузі знань 0305 Економіка та підприємництво
(шифр і назва галузі знань)

напряму підготовки 6.030504 Економіка підприємства
(шифр і назва напряму підготовки)

кваліфікація¹ бакалавр з економіки підприємства
(шифр і назва кваліфікації для бакалавра, спеціальності - для магістра)

(шифр 30)
(за ОПП чи № навчального плану)

2016 рік

¹ якщо програма використовується для підготовки фахівців декількох напрямів підготовки (спеціальностей) то перерахувати усі.

Розроблено та внесено: кафедра Економіки підприємства
(повне найменування кафедри)

Розробники програми: доцент кафедри економіки підприємства,
Горова Ксенія Олександрівна
(посада, науковий ступінь, вчене звання, ПІБ розробників)

Обговорено та рекомендовано до затвердження на засіданні кафедри
Протокол № 1 від “30” серпня 2016р.
(номер) (та дата протоколу)

Тимч. в.о. зав. кафедрою ЕП к.е.н., доцент _____ Бабайлов В.К.
(науковий ступінь, вчене звання) (підпис) (ПІБ завідувача кафедри)

“Узгоджено”
Декан Факультету управління та бізнесу
(повна назва факультету, де читається дисципліна)

професор _____ Дмитрієв І.А.
(вчене звання) (підпис) (ПІБ декана)
“ ” 20 _____ року
(день) (місяць) (рік)

© _____, 2016 рік
© _____, 2016 рік

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни «Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків» складена відповідно до освітньо-кваліфікаційної характеристики та навчального плану підготовки бакалавра напряму (спеціальності) «0305 Економіка та підприємство» за спеціальністю 6.030504 Економіка підприємства
(назва освітньо-кваліфікаційного рівня)
(назва напрямку для бакалавра (спеціальності для магістра)

1. Мета, предмет та завдання навчальної дисципліни

1.1. **Метою** вивчення навчальної дисципліни є формування знань, вмінь та уявлень стосовно обґрунтування господарських рішень з різним ступенем невизначеності та ризику.

1.2. **Предметом** вивчення навчальної дисципліни є господарські рішення та пов'язані з ними ризики на підприємстві.

1.3. **Основні завдання** вивчення навчальної дисципліни полягають у наступному: засвоєння основних принципів обґрунтування різних видів господарських рішень, методичних підходів щодо аналізу ризику та управління ним; оволодіння навичками самостійно здійснювати аналіз, ідентифікацію та оцінювання ризику, використовуючи комп'ютерну техніку та програмно-математичні комплекси.

1.4. По завершенні вивчення дисципліни студенти повинні:

знати:

- Сутність та поняття господарських рішень;
- Основи технології прийняття господарських рішень;
- Методичні основи підготовки господарських рішень;
- Засоби обґрунтування господарських рішень та оцінювання їх ефективності;
- Методи прогнозування та аналізу господарських рішень;
- Поняття невизначеності;
- Критерії прийняття рішень в умовах невизначеності
- Основи теорії корисності та можливості її застосування у процесах прийняття рішень;
- Види підприємницьких ризиків;
- Критерії прийняття господарських рішень за умов ризику;
- Механізм прийняття рішень у конфліктних ситуаціях;
- Методи обґрунтування фінансових та інвестиційних рішень за умов ризику;
- Засоби якісного оцінювання підприємницьких ризиків;
- Методи кількісного оцінювання підприємницьких ризиків;
- Основи та завдання ризик-менеджменту;

- Методи регулювання та зниження ступеня ризику.

вміти:

- Виділити роль господарських рішень у підвищенні ефективності функціонування підприємства;
- Застосовувати різні способи формалізації господарських рішень;
- Застосовувати методи групового прийняття рішень;
- Приймати рішення в умовах невизначеності;
- Застосовувати різні математичні методи при розробці господарських рішень;
- Підготувати господарське рішення з використанням експертного методу;
- Обирати оптимальні методи і підходи до обґрунтування господарських рішень;
- Застосовувати методи лінійного програмування при прогнозуванні та аналізі господарських рішень;
- Обирати оптимальне використання ресурсу;
- Застосовувати методи обґрунтування рішень в умовах ризику та невизначеності;
- Застосовувати критерії Байєса, Лапласа, Вальда, Севіджа і Гурвіца при прийнятті рішення в умовах невизначеності;
- Оцінювати корисність доходу;
- Застосовувати теорію корисності при формуванні інвестиційної політики підприємства;
- Приймати господарське рішення в умовах підприємницького ризику;
- Складати розподіл ймовірностей та здійснювати розрахунок основних кількісних показників ризику;
- Застосовувати методи прийняття господарських рішень у конфліктних ситуаціях;
- Формувати портфель цінних паперів з різним ступенем ризику;
- Здійснювати оцінку підприємницького ризику експертним методом;
- Будувати дерево рішень для обґрунтування господарських рішень;
- Визначати ефективність страхування проекту;
- Визначати методи зниження підприємницького ризику.

Міждисциплінарні зв'язки: Економіка підприємства, Статистика, Планування і контроль на підприємстві, Математичне моделювання економіки, Економічна діагностика, Фінансовий менеджмент, Стратегічне управління підприємством

(вказати які дисципліни передують її вивченню, та які подальші дисципліни потребують її вивчення)

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	заочна (дистанційна) форма навчання ²
Кількість кредитів - <u>5</u> Кількість годин - <u>180</u>	нормативна (нормативна, за вибором ВНЗ, за вибором студента)	
Семестр викладання дисципліни	<u>6, 7</u> (порядковий номер семестру)	<u>7</u> (порядковий номер семестру)
Вид контролю:	<u>екзамен</u> (залік, екзамен)	
Розподіл часу:		
- лекції (годин)	32	<u>12</u>
- практичні, семінарські (годин)	<u>32</u>	<u>6</u>
- лабораторні роботи (годин)	_____	_____
- самостійна робота студентів (годин)	<u>116</u>	<u>162</u>
- курсовий проект (годин)	_____	_____
- курсова робота (годин)	_____	_____
- розрахунково-графічна робота (контрольна робота)	_____	_____
- екзамен	+	+

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Розділ 1. Господарські рішення в різних сферах підприємницької діяльності

назва розділу 1

Тема 1. Сутнісна характеристика господарських рішень

назва теми 1

Тема 2. Технологія прийняття рішень господарської діяльності

назва теми 2

Розділ 2. Методичні основи розробки та обґрунтування господарських рішень

назва розділу 2

Тема 3. Методичні основи підготовки господарських рішень

назва теми 3

Тема 4. Обґрунтування господарських рішень та оцінювання їх ефективності

назва теми 4

Тема 5. Прогнозування та аналіз господарських рішень

назва теми 5

Розділ 3. Прийняття господарських рішень в умовах невизначеності

назва розділу 3

Тема 6. Невизначеність як першопричина ризику підприємницької діяльності

назва теми 6

Тема 7. Критерії прийняття рішень в умовах невизначеності

² Якщо дисципліна на заочній (дистанційній) формі навчання не викладається, то графа "заочна форма навчання" відсутня.

назва теми 7

Тема 8. Теорія корисності та її застосування у процесах прийняття рішень

назва теми 8

Розділ 4. Прийняття господарських рішень з урахуванням підприємницьких ризиків

назва розділу 4

Тема 9. Підприємницькі ризики та їх вплив на прийняття господарських рішень

назва теми 9

Тема 10. Критерії прийняття господарських рішень за умов ризику

назва теми 10

Тема 11. Прийняття рішень у конфліктних ситуаціях

назва теми 11

Тема 12. Обґрунтування фінансових та інвестиційних рішень за умов ризику

назва теми 12

Розділ 5. Оцінювання та управління ризиками підприємницької діяльності

назва розділу 5

Тема 13. Якісне оцінювання підприємницьких ризиків

назва теми 13

Тема 14. Кількісне оцінювання підприємницьких ризиків

назва теми 14

Тема 15. Основи ризик-менеджменту

назва теми 15

Тема 16. Напрями і методи регулювання та зниження ступеня ризику

назва теми 16

3. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ***Основна:***

1. Боровкова В.А. Управление рисками в торговле / В.А. Боровкова. – СПб.: Питер, 2014. – 288 с., илл. (23,22 п.л.).

2. Боровкова В.А., Мокин В.Н, Мурашова С.В. Финансы и кредит : [учебник для вузов с грифом УМО] / В.А. Боровкова, В.Н. Мокин, С.В. Мурашова.– СПб.: Бизнес-Пресса, 2013. – 672 с.

3. Василенко В.А. Теорія і практика розробки управлінських рішень: Навчальний посібник. К.: ЦУЛ, 2013. - 420с.

4. Виленский П.Л., Ливши В.Н., Орлова Е.Р., Смоляк С.А. Оценка эффективности инвестиционных проектов / П.Л. Виленский, В.Н. Ливши, Е.Р. Орлова, С.А. Смоляк. – [2-е изд., перераб. и доп.]. - М.: Дело, 2013. — 888 с.

5. Вітлінський В.В., Великоіваненко Г.І. Ризикологія в економіці та підприємстві: [монографія] / Вітлінський В.В., Великоіваненко Г.І.. – К.: КНЕУ, 2014. - 245 с.

6. Донець Л.І. Економічні ризики та методи їх вимірювання : [навч. посібник] / Л.І. Донець.-К.:ЦУЛ, 2013.- 312 с.

7. Камінський А.Б. Економічний ризик та методи його вимірювання / А.Б. Камінський. – К.: Козаки, 2014.-120с.

8. Клименко С.М. Обґрунтування господарських рішень і оцінка ризиків: [навч. посіб. для самостійного вивчення дисципліни.] /С.М.Клименко, О.С.Дуброва.- К.: КНЕУ, 2013.- 188 с.
9. Лук'янова В.В. Економічний ризик : [навч. посіб.]. / В.В. Лук'янова, Т.В. Головач. – К.: ВЦ "Академія", 2013. – 345 с.
10. Пасічник В.Г., Аніліна О.В. Економічне обґрунтування господарських рішень.- К.: Центр навчальної літератури, 2014.-144с.
11. Чернова Г. В. Практика управління ризиками на рівні підприємства : [учебное пособие] / Г.В.Чернова. – СПб: Ин-т страхования, 2014. – 170 с.
12. Шапкин А.С. Экономические и финансовые риски: оценка, управление, портфель инвестиций / А.С. Шапкин. – [2-е изд.]. – М.: Дашков и К, 2014. – 543 с.

Додаткова:

13. Гранатуров В.М. Экономический риск: сущность, методы измерения, пути снижения : [учебн. пособие] / В.М. Гранатуров. – [2-е изд.]. – М.: Изд. “Дело и сервис”, 2014. – 160 с.
14. Лапуста М. Г. Риски в предпринимательской деятельности: [учеб. пособие] / М. Г. Лапуста, Л. Г. Шаршукова и др. – М.: ИНФРА-М, 2015. – 223 с.
15. Норткотт Д. Принятие инвестиционных решений: Пер. с англ./ Под ред. А.Н.Шохина.- М.: Банки и биржи, ЮНИТИ, 2015.- 247 с.
16. Вітлінський В.В., Наконечний С. І. Ризик у менеджменті: [підручник] / Вітлінський В. В., Наконечний С. І.. – К. : ТОВ “Боирсфен-М”, 2014. - 112с.

Інформаційні ресурси:

17. Конспект лекцій з дисципліни «Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків» для студентів галузі знань 0305 - «Економіка та підприємництво» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: [//portai.khadi.kharkov.ua/](http://portai.khadi.kharkov.ua/)
18. Методичні вказівки до виконання практичних занять з дисципліни «Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків» для студентів галузі знань 0305 - «Економіка та підприємництво» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: [//portai.khadi.kharkov.ua/](http://portai.khadi.kharkov.ua/)
19. Методичні вказівки для самостійної роботи з дисципліни «Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків» для студентів галузі знань 0305 - «Економіка та підприємництво» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: [//portai.khadi.kharkov.ua/](http://portai.khadi.kharkov.ua/)
20. Методичні вказівки для виконання контрольних робіт з дисципліни «Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків» для студентів галузі знань 0305 - «Економіка та підприємництво» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: [//portai.khadi.kharkov.ua/](http://portai.khadi.kharkov.ua/)

4. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

(перелік засобів контролю успішності навчання студентів, які застосовуються: тести, екзаменаційні білети, тощо)

Формування системи знань студентів з дисципліни «Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків» здійснюється шляхом проведення

лекцій. Проведення практичних занять, консультацій та організації самостійної роботи студентів забезпечує формування необхідних вмінь та уявлень.

Поточний контроль здійснюється на лекціях у формі опитування; на практичних заняттях - опитування, діалогу, групового обговорення тематичних питань, самостійної та контрольної роботи; у час окремого розкладу занять – за допомогою тестових завдань.

Підсумковий контроль з дисципліни 6 семестр - залік, 7 семестр - екзамен.

Розробники програми: доцент кафедри економіки підприємства,

Горова Ксенія Олександрівна

(посада, науковий ступінь, вчене звання, ПІБ розробників)

Примітки:

1. Програма навчальної дисципліни визначає її місце і значення у процесі формування фахівця, її загальний зміст, знання та уміння, які набуває студент у результаті вивчення дисципліни. Програма навчальної дисципліни містить у собі дані про обсяг дисципліни (у годинах та кредитах), перелік тем та видів занять, дані про підсумковий контроль тощо.

2. Програма навчальної дисципліни розробляється відповідною кафедрою у 2-х екземплярах на 5 років і затверджується до 30 серпня: 1 екземпляр – у навчальний відділ; 2-екземпляр залишається на кафедрі.

Форма в редакції ХНАДУ затверджена наказом ректора за №__ від __.06.2015 р.